
Sjette Søndag efter Paaske

En prædiken af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Sjette Søndag efter Paaske	4
6. SØNDAG EFTER PAASKE	4
Metadata om værket	4
Metadata om værket	4

Sjette Søndag efter Paaske

6. SØNDAG EFTER PAASKE

Prædikedag 6. SØNDAG EFTER PAASKE

Prædikedato 25. maj 1941

Prædiketekst Johannes 15,26-16,4

Prædikested Vedersø Kirke

Prædiken ID P250541-01

Kilde (Ved Babylons Floder, 51-61. I Nationaltidende 25.05.1941 under titlen 'Min Morders Minde'. Kaj Munks mor - Marie Munk - døde 16. maj 1941.)

Sjette Søndag efter Paaske.

I skulle vidne om mig, siger Jesus i Dagens Tekst. Hvor er det dog en udfordrende Tanke, at vi kan vidne om ham! Vi, der er lukket inde i os selv? og dog er vi sat til at vidne om ham. Vi smaa bitte Mennesker skal vidne om Livets store Gud. Kan vi det? lykkes det nogensinde for os? aldrig saadan, at vi selv kan erklære, vi har gjort Fyldest. Skal vi gøre vort Regnskab op, naar vi i det højeste til, at vi har været unyttige Tjenere. Men vi har vel allesammen mødt en eller anden i vort Liv, om hvem vi med Taknemmelighed kan sige, at den blev et Guds Vidne for os.

Om saadan et Vidne skal jeg have Lov til at tale til dig, min kære Vedersø Menighed i Dag, da det er første Gang, jeg er sammen med dig her i vort Kirkehus, efter at jeg har været paa Lolland og fly min gamle Mor til Jorde. Vi er sat til at vidne om Gud, hver efter sin Evne og Mulighed, nogle med Munden, andre med Hænderne, andre med begge Dele. At vidne om Gud betyder jo ikke noget dogmatisk; det er ikke begrænset til at holde Prædikener. At vidne om Gud det vil først og fremmest sige, at leve saadan, at Livet bliver dyrebart for andre og det gode i dem styrkes. Staar du ved en Kiste med Taknemmelighedens varme Taarer dryppende fra dine Øjne, da tager du Afsked med en, der har vist dig noget af Gud. Der hvor Tak er, der er ogsaa Gud.

Hvad nu Mor angik, da har hun været et Vidne om Kristi Kærlighed for mig med baade sin Mund og sine Hænder. I ved jo alle, at min Far døde, da jeg var 1 1/2 Aar, og Mor da jeg var 5. Saa lille jeg end var, havde dog denne min første Mor lært mig noget, jeg aldrig siden har glemt, noget, jeg lever mit Liv paa den Dag i Dag: hver Aften inden mine store Barneøjne gled i for Natten, foldede hun sine Hænder over mine, lod mig sige et Vers og slutte med: Godnat, Far, Godnat, Gud og Jesus og alle hellige smaa Engle. Saadan vidste jeg allerede 5 Aar gammel, at vi Mennesker har hjemme i to Verdener med alt, hvad der er os dyrebart; histoppe var Far, hernede var Mor, og jeg selv vel omtrent ligemeget begge Steder.

Mor døde, og jeg kom ud til hendes Kusine, der levede i barnløst Ægteskab med en Parcellist et Par Mil fra Maribo. Traaden til Evigheden, som min døde Mor havde lagt i mine Små Hænder, spandt jeg videre paa. Af mig selv fjede jeg hendes Navn ind i Aftenbønnen: Godnat, Far, Godnat Mor, Godnat, kære Gud og Jesus og alle smaa Engle. — Tante Marie vilde jeg ikke sige Mor til, saadan svigter man da ikke de døde, vel? Men Juleaften blev jeg saa varm om Hjertet, at jeg pludselig udbrød: “Naar du har pyntet saa fint et Træ til mig, vil jeg sandelig ogsaa kalde dig Mor.”

Saa havde jeg da atter en Mor. Hvor var hun god ved mig! spinkel og ynkelig var jeg. Kommer nogen af jer nogensinde til Maribo, vil I se paa Tavlen over Garvermester Carl Immanuel Petersen og hans Hustru Mathilde Petersen, hvor fermt Slægten har sørget for, at endnu et lille Navn kunde klemmes ind paa den — inden Aaret var omme, regnede man med. Men min nye Mor hagede saadan om mig, at efter et Par Aar ytrede Dr. Friborg i Rødby: Nu tror jeg skam, han skal lægges til. Hun varmede Uldtæppe paa Kakkelovnen, svøbte mig ind og bar mig i Seng, bar mig næste Morgen tilbage og klædte mig paa ved den bølgebrændelune Kakkelovn. Paa Væggen over os hang Vilh. Becks Billede. Hun læste Verset for mig, og jeg kunde det med det samme:

Brødre og Søstre, vi skilles nu ad,

far nu med Jesus fornøjet og glad,

hver sine lovlige Veje.

Og naar jeg nu tænker tilbage over Kristendommen i mit Barndomshjem, saa staar den netop for mig som med sin indremissionske Farve fornøjet og glad.

Mor holdt mig til den Aftenbøn, min første Mor havde lært mig, hun holdt mig til Søndagsskole og Kirkegang. Men jeg ved aldrig af, hun har truet mig med Gud, husker aldrig, at hun har prædikeret for mig, aldrig tvunget mig til nogetsomhelst religiøst. Alt, hvad der havde med Gud at gøre, mindes jeg nu som noget festligt og velsignet, Salmesangen Juleaften med Fars Yndlingssalme i Spidsen: Blomstre som en Rosengård, Møderne i Missionshuset eller ved den lutherske Mission i Smaahjemmene, hvor jeg Knægt paa 9-10 Aar sad foran hele Menigheden paa en Carlsberg Ølkasse, der, ogsaa den, var blevet omvendt ved Mødet, Kirkegangen i Søndagsmorgensolen mellem de lollandske Agres bugnende Fylde.

Da var det vel nok, som ogsaa Lærkerne tog Del i de saliges Kor: Lovsynger Herren, thi han er god, og hans Miskundhed varer evindelig.

Og dog kendte Mor ogsaa nok Gud som den strenge Herre. Kun 9 Aar gammel slog hun sit venstre Ben tuberkuløst paa et Skab. Alene Stabslæge v. Hartens Uvilje mod Amputationer bevarede hende fra at blive Krøbling. Hendes Taknemlighed mod ham var grænseløs. I over 20 Aar sendte hun ham hver Mortensaften to fede Ænder, blev trofast ved til hans Død. Benet beholdt hun altsaa, men hvad har det ikke kostet hende af Smerter, af Angst, af Nattevaagen, af spildt Arbejdskraft, og Far og hende af dyre Københavnsrejser og Hospitalsophold! Hun var sikker paa, at "Gud vilde hende noget med den Sygdom." Hvor ofte har hun ikke fortalt mig, at hun takkede Gud for sit syge Ben. Og Mor havde jo Ret. Hun var aldrig blevet den heroiske Kvinde, hun var, hvis der ikke var blevet kaldt paa hendes Heroisme. Hører du det, du Danmark, der har oplevet 9. April!

Naa, jeg døde altsaa ikke, og saa skulde der ikke pylres om mig, jeg skulde hærdes. Altsaa ud at flytte Køer! ud at luge Roer! Far rystede paa Hovedet, det gik maadeligt, “han duer ikke til andet end til at blive Jordfar,” lo han; men Mor slog fast, at havde jeg ikke Krop, saa havde jeg i hvert Fald Hovede, og saa maatte det være Guds Mening, at *det* skulde bruges. “Han skal læse til Præst,” sagde Mor til Lærer Wested. “Det er en lang Vej, Fru Munk; lad ham blive Lærer.” “Det er for lidt,” faldt Svaret til Læreren fra den lille Kones Hjerte og Mund.

Idéen var Galskab. Min Fædrearv var ikke meget over 1000 Kr., der var langt til Skoler, Parcelliststedet var paa knebent 12 Tønder Land, Mors Helbred højst upaalideligt. Men Mors Ord var alle Dage sikrere end Nationalbankens Underskrift, og Far — ja, det tjener til hans uvisnelige Ære, at han ikke mukkede. Det betød for ham nye lange Aars tidlig op og fodre Heste og af Sted til Mejeriet, lille var han og Armene korte, Spandene tunge og Mælkevognene højere end de er nu, Slid og Gigt og mere Slid og mere Gigt. Har jeg nogensinde hørt et vrantent Ord af ham for det? Næppe.

Og Mor gennemførte det. “Hvad jeg har sagt, det staar ved Magt.” Ja, jeg vidste altid, hvor jeg havde hende. Var hun en Tur til Bys, altid havde hun et Par Bolscher med hjem til mig. Var hun til Gilde, stak hun det halve af sin Kransekagering under Dugen og fik den pakket ind i sit Lommetørklæde. Havde hun lovet mig en teologisk Attestats, var hun vel ogsaa Mand for at bjerge os den i Hus.

3 Aar i Maribo Realskole. Op Kl. 6 hver Morgen og gaa til Ryde gennem Christianssædeskovene og med Toget til Maribo. Sent hjem og læse og i Seng og af Sted igen. Sommetider Bud med til Maribo efter en eller anden Købmandssag. Mor op paa Køkkenbordet og Fingrene ind bag Sukkerdaase og Peberbøsse, om der ikke skulde være en 10-øre gemt. “Jeg takker dig, min Fader, at du ikke var rig.”

3 Aar i Nykøbing Cathedralskole. Første Opbrud fra Hjemmet. Første svage Fornemmelse af Hjemmets Trofasthed mod den, der er rejst.

6 Aar ved Universitetet. Dyb, dyb Forstaaelse af Lykken ved at have sit Hjem paa Landet. Vinde det ved at undvære det. Vide det som den sikre Baggrund for al Ens Færd. Brev og Pakke hjemmefra hver livskabte Uge. Al Vask og Syning og Stopning, alt nyt Tøj, 1 Pund Smør hver Onsdag, stegte Ænder og Bøf og Klejner og Søsterkage, stundom en Hare eller en Fasan. Altid det bedste til mig. Ikke blot unde mig det, men skaffe sig Tid til at faa det pakket og sendt. Som et urværk. Og Ferierne. Far, der holdt med Ida for Ponyvognen ved Ryde Station, Mor, der ventede hjemme med Bordet festlig dækket, Hjemmet, der laa der og bød velkomment og var sig selv velsignet ligt fra Barneaarene med Heste og Køer, med Hund og Katte, med Pile og Frugttræer, med Korn og Græs, spise og snakke og saa i Seng i de kyske, grove Hørgarnslagener, der duftede af Lollands stærke Jord og Østersøens friske Vind.

Du lille straatækte Hus under Kastanierne, hvor har du lært mig at elske alle smaa Hjem i Danmark. For det fine ved dig var vel, at du ikke var noget særligt, at Far og Mor i det store og hele var som alle andre Mennesker. Derfor ved jeg, hvor I kæmper og stræber derinde, hvor I er trofaste mod hinanden og holder af hinanden. Derfor hader jeg Neglelak og Luksuskvinder og al anden pralende Kræft. Men du, mit lille Barndomshjem, du har lært mig at se det store, ja det største i det smaa.

Saa blev da Kampen ført igennem til Sejr, den teologiske Embedseksamen holdt sit Indtog i Opagerskov. Og Sejren blev en Skuffelse. Jeg valgte min Gerning helt herovre hos jer i Vedersø. Jylland var for Mor og Far et taaget og fjendtligt Begreb. Jyder og Polakker kendte de kun fra Arbejdet med Sukkerroerne, de kunde vel være eet Skrab. Men Eventyret aabnede dog sin Favn for de to smaa Mennesker fra Lolland, paa deres mange Rejser herover lærte de først, at ogsaa Vestjyder er Mennesker, og snart lærte de at holde inderligt af jer, baade for hvad I er i jer selv, og for jeres Trofasthed mod deres Søn. Længe holdt de jo Skansen hos dem selv, passede Bedriften saalænge de overhoveget evnede det. Arbejdet var som altid Mors Lykke. Jeg husker en Aften, jeg kom hjem herovrefra, der lød Sang ude fra Stalden. Vestensolen faldt gyldnende ind over Møddingen og gennem Kostaldsruderne, og se, min gamle, hvidhaarede Mor sad og malkede Koen og sang en Vise af Hjertens Lyst. Men da de ikke kunde mere, blev de glade for Jyllands Jord. Og nu blev det da Mor beskikket at lukke sine Øjne paa den Præstegaard, hun havde kæmpet saa tappert for at vinde til mig, hun fik Lov til at faa Afskedsklappet paa Kinden af den Dreng, hun saa stort havde ofret sin Kærlighed.

Saa stedte jeg hendes Støv til Hvile i Lollands tunge Ler. Det var svært for mig at sende hende bort, det var snart, som døde hun fra mig eengang til; jeg vilde saa gerne haft hendes Grav heruden for Kirkedøren, saa jeg hver Søndag før Gudstjenesten kunde have gaaet hen til den og hvisket en Tak og faaet et Blomstersmil fra den med herind. Men Far var jo rejst i sin hvide Kiste til Landet Sogn for 2 Aar siden. Far og Mor var dybt forskellige, men forlovet var de i 11 Aar og gift i 48 Aar; saa hørte de vel sammen i Døden, som de havde gjort det i Livet.

Men savne hende vil jeg. Hvor vilde jeg dog gerne have beholdt hende bare en Sommer endnu! Kunnet vise hende, at Te-Skaelæggene hjemme fra Snippen ved Hovedrenden staar i Blomst herovre igen i Aar. Nydt godt af hendes lollandske Kerneudtryk og hendes Replikkers Hvashed og Snarhed — for hvor var den gamle, tunghøre Kone slagfærdig! dyrket Tepassiar med hende om Jesus og om Jørgen Hansen! set hende vove sig ud paa Gulvet i en skrøbelig Tagfat med de jublende Børnebørn eller glædet mig over Blinket i hendes klare Øjne, naar hun blev æret ved at der kom Besøg eller Brev til hende, eller hun blev inviteret ud.

For vel var Mor skarp i sin Dom om Mennesker og sort i sit Syn paa Livet og dets Mening og forsagt i sine Udtryk om, hvad hun evnede. Men Hjertet var helt anderledes paa hende. Dær elskede hun at være sammen med Folk, dær hængte hun levende ved Livet, dær gav hun aldrig op. Livlig og snaksom kunde hun være, Træer, Blomster, Fugle, Dyr — hendes Øjne kunde straale ved Synet af dem. Og hvor var hun livfuldt interesseret, det gamle firsaarige Menneske, i alt, hvad vi kom og fortalte hende, naar jeg viste hende mit Jagtudbytte, eller Lise havde Stof til en ny Kjole.

I Februar kom der Koldbrand i det højre Ben. Og nu trængte Mor til at dø, skønt hun slet ikke vilde det. Saa trak jeg da i min Præstekjole, og sammen nød vi Frelserens Legeme og Blod, der styrker til den sidste Rejse. Selv sagde hun Verset fra min Barneaftenbøn:

Bed, o Jesus, bed for mig,

bed mig ind i Himmerig,

dær at leve, dær at bo,

i en evig Fryd og Ro.

Lad mig altid elske dig,

du, der beder godt for mig!

Gud, vær min Ven, Gud, hør min Bøn,

og det for Jesu Skyld, Amen.

Saa rykkede Døden frem, den onde hæslige Død, eet Skridt for hver Dag, Lammelse, Bevidstløshed, Syndens Sold skal betales til sidste Hvid; det er trods alt hvad Jesus har gjort for os dog stadig dyrt at være Menneske.

Men endelig, den sidste Trækning om Læberne, et lille Skrig, næsten som et Glædens, et Overraskelsens Skrig; var det *saa* godt endelig at faa Lov at gaa ind! Og *saa* var det forbi, det betyder: *saa* tog det sin Begyndelse, dær, i det andet Rige under Fuglesang og Bøgegrønt og Dugg og Solguld endnu skønnere end i Christianssædehaven en Pinsemorgen, naar hun Kl. 5 havde taget sin Dreng og en Flaske Kaffe med paa en Cykletur derhen, dær, i det Troens Land, hvor det for os, der holder af hinanden, i Jesu Navn hedder: Altid en Sommer endnu.

Og til sidst kun en Tak til jer hjemme paa Lolland og jer her i Vedersø, Tak til hver, der har vist Mor Venlighed, især Tak til Pigerne i Præstegaarden, der altid har taget sig *saa* kønt af hende, og Tak til Viggo, der lod Klokken ringe, da vi kørte med Kisten, *saa* vor gamle Kirke fulgte Mor til Dørs ud af Sognet med sin Velsignelse.